

INFORMATOR MUZEUM W-GRUDZIĄDZU

Rok XIII, nr 2(92)

kwiecień — czerwiec 1972

Opracowanie redakcyjne: Bożena Sikorska-Nowacka

Winiety: Krzysztof Cander

Zdjęcia: Ryszard Boguwolski, Czesław Jarmuż

Rysunki: Ryszard Boguwolski

Muzeum w Grudziądzu jest otwarte: we wtorki w godz. 10.00—18.00, w środy, czwartki, piątki i soboty w godz. 10.00—15.00, w niedziele i święta w godz. 10.00—14.00. W poniedziałki i dni poświęczone Muzeum jest zamknięte. We wtorki wstęp bezpłatny. W pozostałe dni opłata wynosi: normalna — 4 zł, ulgowa — 2 zł, a dla młodzieży szkolnej i wojska w grupach powyżej 10 osób — 1 zł od osoby.

W·Y·S·T·A·W·Y S·T·A·Ł·E

+ PRADZIEJE ZIEMI CHEŁMIŃSKIEJ
(z działem wykopalisk z Gruczna, pow.
Świecie n. Wisłą).

+ KULTURA MATERIALNA OKOLIC

GRUDZIĄDZA (w formie zmagazynowa-
wanej).

+ GALERIA WSPÓŁCZESNEGO MA-
LARSTWA POMORSKIEGO.

W·Y·S·T·A·W·Y C·Z·A·S·O·W·E

**Pomorski szlak Kopernika — gra-
fika Cecylii Wiśniewskiej i rzeźba
Hanny Brzuszkiewicz.** Ekspozycja
zorganizowana w grudziądzkim Mu-
zeum wspólnie z Oddziałem Polskie-
go Towarzystwa Historycznego w ra-
mach „Dni Kopernikowskich”, a
obejmująca kilkadziesiąt prac gra-
ficznych i rzeźbiarskich poświęco-
nych postaci Mikołaja Kopernika
oraz miejscowościom, w których

wielki uczyony mieszkał lub przeby-
wał (Chełmno, Toruń, Grudziądz,
Malbork, Elbląg, Gdańsk, Olsztyn,
Frombork, Lidzbark Warmiński).
Wystawa była czynna w okresie od
15 marca do 28 maja 1972 r.

Monety epoki Kopernika. Wysta-
wa ze zbiorów Muzeum Okręgowego
w Toruniu zorganizowana w gru-
dziądzkim Muzeum z okazji 450 rocz-

Exemplarze monet z wystawy „Monety epoki Kopernika”

nicy pobytu Mikołaja Kopernika w Grudziądzu i wygłoszenia przez wielkiego uczonego traktatu „De aestimatione monetarum”. Ekspozycja składała się z oryginalnych monet XV- i XVI-wiecznych, bitych w mennicach ówczesnej Rzeczypospolitej, oraz monet pruskich, krzyżackich, litewskich, ogółem ponad 900 egzemplarzy. Wystawa była dostępna dla zwiedzających w dniach od 20 marca do 30 kwietnia 1972 r.

Książki o sztuce — malarstwo, rzeźba, grafika — w wydawnictwach Polski Ludowej. Ekspozycja zorganizowana w „Dniach Oświaty, Książki i Prasy” przez Miejską Bibliotekę Publiczną, Dom Książki i grudziądzkie Muzeum. Składało się na nią ogółem 160 tytułów i to zarówno wydawnictw albumowych jak i pozycji książkowych (monografie twórców, opracowania teoretyczne zagad-

nień plastyki, słowniki sztuk pięknych itp.) eksponowanych w grupach malarstwa, grafiki i rzeźby. Wystawa, otwarta uroczystie w dniu 18 maja br., była czynna do 4 czerwca 1972 r.

Ceramika i rzeźba artystyczna Elżbiety Piwek-Białoborskiej, Aleksandry Domanowskiej, Antoniego Bisagi i Wita Płazewskiego. Ekspozycja ze zbiorów Muzeum Kujawskiego we Włocławku prezentująca twórczość współczesnych artystów plastyków skupionych we włocławskiej „Grupie Kujawskiej”. Całość składa się z 39 prac, w tym 12 kompozycji ceramicznych E. Piwek-Białoborskiej, 10 rzeźb W. Płazewskiego, 9 ceramik A. Domanowskiej i 8 prac A. Bisagi. Uroczystość otwarcia wystawy odbyła się w dniu 9 czerwca br.

WYSTAWY RUCHOME

- I. KLUB „POLIGRAF” W GRUDZIĄDZU
 1. „Akwarele artystów województwa bydgoskiego” — 16.II.—11.IV.72 r.
- II. TECHNIKUM CHEMICZNE I ELEKTRYCZNE W GRUDZIĄDZU
 1. „Sztuka Wschodu w zbiorach grudziądzkiego Muzeum” — 23.II.—30.VI.72 r.
- III. KLUB MIĘDZYzakładowy ZW. ZAW. PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO I CUKROWNICZEGO W GRUDZIĄDZU
 1. „Grafika Izoldy, Józefa i Zygmunta Kotlarczyków” — od 1.V.72 r.
- IV. POWIATOWY DOM KULTURY W WĄBRZEŹNIE
 1. „Grafika Okręgu Bydgoskiego ZPAP” — od 1.IV.—30.VI.72 r.
- V. MAŁY SALON SZTUKI W BYDGOSZCZY
 1. „Malarstwo Krzysztofa Candra, Jerzego Feldmana i rzeźba Fryderyka Kubicy” — 26.VI.—2.VII.72 r.

RYSZARD BOGUWOLSKI

Sprawozdanie z prac wykopaliskowych na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Mełnie, pow. Grudziądz w roku 1971

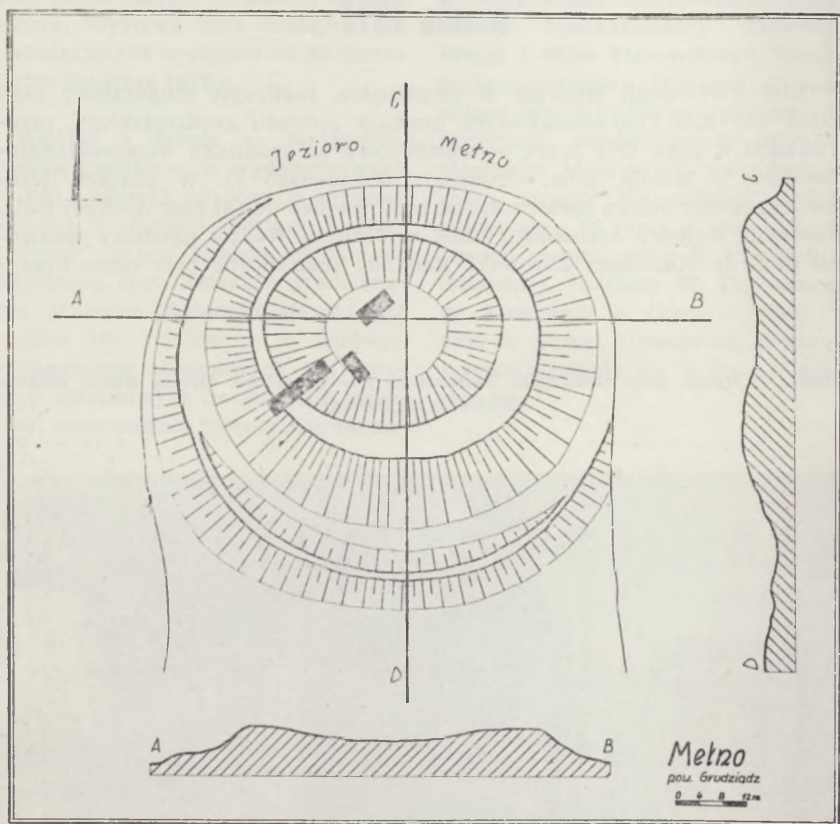
Dział Archeologii Muzeum w Grudziądzu, realizując długofalowy plan badań weryfikacyjno-sondażowych grodzisk powiatu grudziądzkiego, przeprowadził w roku 1971 prace wykopaliskowe na grodzisku wczesnośredniowiecznym w Mełnie, pow. Grudziądz (stanowisko 1). W pracach terenowych, oprócz autora sprawozdania, brał również udział mgr Andrzej Kola, pracownik Katedry Archeologii UMK w Toruniu. Nadzór naukowy sprawował prof. dr Kazimierz Żurowski. Badania finansowane były przez Prezy-

Zdjęcie 1. Mełno, pow. Grudziądz. Stanowisko 1 — grodzisko. Ogólny widok obiektu od strony zachodniej

dium Powiatowej Rady Narodowej i Muzeum w Grudziądzu. W tym miejscu pragniemy więc złożyć serdeczne podziękowanie Przewodniczącemu Prezydium PRN w Grudziądzu mgr. Antoniemu Wesołowskiemu, tak za inicjatywę podjęcia prac i przyznanie środków finansowych, jak również za pomoc i opiekę w trakcie prowadzenia prac badawczych.

Badany obiekt znany jest w literaturze przedmiotu już od schyłku XIX wieku ¹⁾. Pierwsze prace o charakterze powierzchniowym przeprowadził w roku 1923 Władysław Łęga ²⁾.

Rycina 1. Metno, pow. Grudziądz. Stan. 1. Plan wysokościowy z usytuowaniem wykopów

¹⁾ Amtlicher Bericht über die Verwaltung der naturgeschichtlichen, vorgeschichtlichen und volkskundlichen Sammlungen des Westpreussischen Provinzial-Museums, Gdańsk 1896.

²⁾ Wł. Łęga, Grodziska wczesnohistoryczne w okolicy Grudziądza; Zapiski TNT, t. VI, nr 4, 1923 r.

Grodzisko w Mełnie położone jest 3,5 km na zachód od stacji kolejowej Mełno, na półwyspie jeziora Mełneńskiego, w jego południowo-wschodniej części (zdjęcie 1). Obiekt ten, należący do typowych osiedli nizinnych, sytuowany jest na małej kępie, wśród podmokłych łąk i bagien, rysując się w terenie w kształcie nieregularnego owalu o podstawie 70×80 m (ryc. 1). Grodzisko obwiedzione jest pierścieniowatym wałem, osiagającym wraz z rozsypiskiem szerokość do 12 m oraz wysokość nad lustro wody — 5 m (zdjęcie 2).

Przystępując do badań wykopaliskowych zrezygnowano — na skutek dużej ilości drzew i krzewów — z wytyczenia siatki arowej, sytuując wykop 1 ($2,5 \times 5$ m) w środkowej części majdanu, wykop 2 ($2,5 \times 5$ m) na wewnętrznym rozsypisku wału i wykop 3 (3×12 m) przecinający wał i jego rozsypisko (ryc. 1). Tak rozplanowane wykopy gwarantowały zbadanie konstrukcji wału obronnego i wewnętrznej zabudowy grodu.

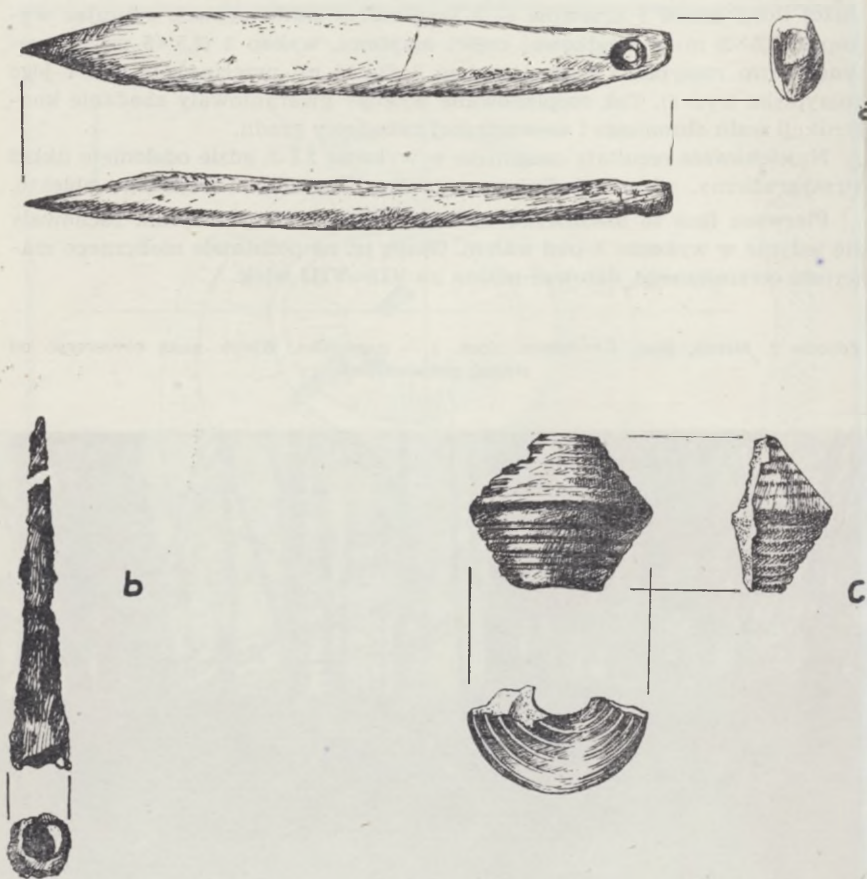
Najciekawsze rezultaty osiągnięto w wykopie 2 i 3, gdzie odsłonięto układ stratygraficzny, odzwierciedlający trzy fazy zasiedlania badanego obiektu.

Pierwsza faza to osadnictwo otwarte, którego nawarstwienia zachowały się jedynie w wykopie 3, pod wałem. Osadę tę, na podstawie nielicznego materiału ceramicznego, datować można na VII—VIII wiek.

Zdjęcie 2. Mełno, pow. Grudziądz. Stan. 1 — grodzisko. Widok wału obronnego od strony południowej

W IX wieku osiedle to otoczone zostało wałem obronnym, prawie całkowicie posadowionym na naturalnych krawędziach wyniosłości. Jądro wału obecnie tworzy nasyp zmienionych diagenetycznie odwapnionych fragmentów wapienia, prawdopodobnie kredy jeziornej, o szerokości podstawy około 8 m,

Rycina 2. Metno, pow. Grudziądz, Stan. 1. a — szydło rogowe, b — grot żelazny, c — prześłtek gliniany

a odkryta jego wysokość wynosi obecnie 90—100 cm. Datowanie II fazy osadniczej opiera się również wyłącznie na materiale ceramicznym i roboczo można ją zamknąć w ramach chronologicznych IX—X wieku.

Trzecia faza osadnicza przypada na X—XII wiek. W tym czasie usypano nowy wał obronny, który założony został częściowo na wale starszym i jego zewnętrznym rozsypisku. Został on znacznie podwyższony ale jednocześnie zwężony. W trakcie naszych prac udało się odkryć jego gliniane jądro i spaloną konstrukcję drewnianą (prawdopodobnie przekładkową). Z ostatniej fazy osadniczej pochodzi również piec garncarski, który odsonięto w wyko-

Rycina 3. Mełno, pow. Grudziądz. Stan. 1. Fragmenty naczyń glinianych

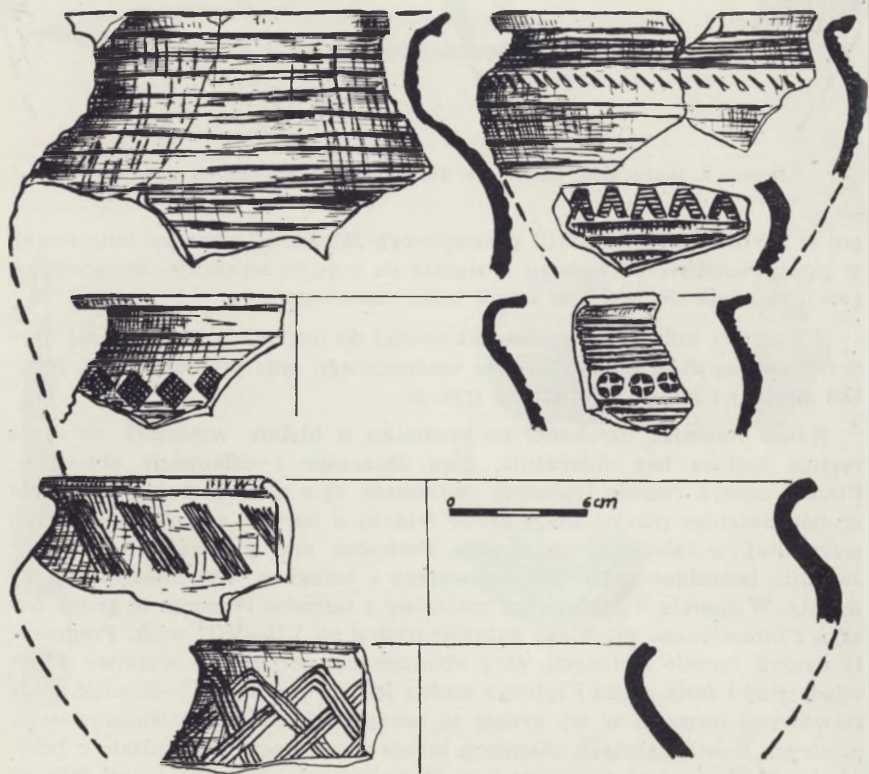
pie 2, usytuowanym w partii przywałowej. Miąższość warstwy kulturowej, w przeciwieństwie do wykopu 1, sięgała do 2 m, co wskazuje, że zabudowa grodu skupiała się zapewne wokół wału obronnego.

Z warstwy kulturowej zakwalifikowanej do trzeciej fazy osadniczej uzyskano bardzo dużą ilość materiału ceramicznego oraz sztydło rogowe, przęślik gliniany i żelazny grot strzały (ryc. 2).

Wśród ceramiki uzyskanej na grodzisku w Mełnie wystąpiły naczynia ręcznie lepiące bez obtaczania, górami obtaczane i całkowicie obtaczane. Ułamki naczyń ręcznie lepionych wykonane są z gliny o dużej domieszce gruboziarnistego piasku, mają grube ścianki o barwie szarobrunatnej lub szarozółtej, w zależności od wypału. Pochodzą one przeważnie z naczyń kształtu beczułkowatego lub jajowatego z brzegiem wywiniętym na zewnątrz. W oparciu o analogiczne materiały z terenów Pomorza tę grupę naczyń z omawianego grodziska datować można na VII—VIII wiek. Fragmenty naczyń ręcznie lepionych, górami obtaczanych, pochodzą z warstwy odpowiadającej I fazie grodu i roboczo można je datować na VIII—X wiek. Podstawowymi formami w tej grupie są naczynia kształtu dwustożkowatego, o ostrych i zaokrąglonych załamach brzuśca oraz naczynia baniaste z brzegami odchylonymi na zewnątrz (ryc. 3). Ornament, przeważnie linii falistej, wykonany był przy pomocy grzebienia lub patyka. Niektóre z naczyń posia-

dają ornament kresek pionowych lub ukośnych. Glina zawierała dużą domieszkę grubo- i średnioziarnistego tłucznia. Barwa naczyń szaropopielata i szaroceglasta.

Największą liczbę wśród odkrytych fragmentów stanowią ułamki naczyń ręcznie lepionych, całkowicie obtaczanych na kole. Pochodzą one głównie z warstwy odpowiadającej III fazie osadniczej i można je datować na X—XIII wiek. Naczynia te wykonane są z delikatniejszej gliny, dobrze wypalanej. Ich ornament jest bardzo bogaty i urozmaicony. Wykonano go patykiem, narzędziem grzebykowym lub stempelkiem. Naczynia tej grupy są różnych rozmiarów i posiadają bardziej zróżnicowane formy. Profile mają przeważnie esowate, o zaokrąglonym załomie, krawędź mocno wywiniętą na zewnątrz, przeważnie silnie profilowaną (ryc. 4).

Rycina 4. Meino, pow. Grudziądz. Stan. 1. Fragmenty naczyń glinianych

Badania na grodzisku w Melnie nie zostały jeszcze zakończone. Kontynuowane będą w latach 1973 i 1974. Stąd też przedstawiona relacja ma jedynie charakter informacyjny, a podane w tym kontekście interpretacje traktować należy jako hipotezy robocze, które w trakcie dalszych badań i gromadzenia materiałów ulec mogą nawet daleko idącym zmianom i modyfikacjom.

RYSZARD BOGUWOLSKI

Z NASZEGO MUZEUM

◀ Frekwencja zwiedzających zbiory grudziądzkiego Muzeum — zarówno w salach jak i poza stałym terenem ekspozycyjnym — przedstawiała się w drugim półroczu 1971 r. następująco:

A. WYSTAWY STAŁE W GMACHU MUZEUM

1. **Pradzieje Ziemi Chełmińskiej** (z działem wykopalisk z Gruczna, pow. Świecie n. Wisłą).
2. **Kultura materialna okolic Grudziądza** (w formie zmagazynowanej).
3. **Galeria Współczesnego Malarstwa Pomorskiego.**

B. WYSTAWY CZASOWE W GMACHU MUZEUM

1. **Grafika Cecylii Wiśniewskiej, rzeźba Hanny Brzuszkiewicz** — 1.VII—29.VIII.1971 r.; 2.912 zwiedzających, w tym 44 wycieczki z 1.465 uczestnikami (przedłużenie z II kwartału 1971 r.).
2. **Malarstwo Okręgu Krakowskiego ZPAP** — 2—28.IX.1971 r.; 1.013 zwiedzających, w tym 23 wycieczki z 388 uczestnikami.
3. **Przegląd radzieckich osiągnięć w Kosmosie** — 2—31.X.1971 r.; 9.298 zwiedzających, w tym 210 wycieczek z 5.902 uczestnikami.
4. **Skąły księżycowe** — 13—31.X.1971 r.; 8.634 zwiedzających, w tym 193 wycieczki z 5.454 uczestnikami.
5. **Kobieta w sztuce** — 11.XI.—31.XII.1971 r.; 2.606 zwiedzających, w tym 44 wycieczki z 1.418 uczestnikami (wystawa przedłużona na I kwartał 1972 r.).

C. WYSTAWY RUCHOME NA TERENIE MIASTA

- I. **KLUB MIĘDZYKAZŁADOWY ZW. ZAW. PRACOWNIKÓW PRZEMYSŁU SPOŻYWCZEGO I CUKROWNICZEGO W GRUDZIĄDZU**
 1. **Akwarele artystów województwa bydgoskiego** — 1.VII.—31.XII.1971 r. — 810 zwiedzających.

II. TECHNIKUM CHEMICZNE I ELEKTRYCZNE W GRUDZIĄDZU

1. **Wyroby ceramiczne z epoki żelaza (650 lat p.n.e. — 1250 lat n.e.) ze zbiorów grudziądzkiego Muzeum** — 1.VII.—31.XII.1971 r.; 1390 zwiedzających.

III. TECHNIKUM ROLNICZE W GRUDZIĄDZU

1. **Lenin w Polsce** — 29.X.—31.XII.1971 r.; 270 zwiedzających.

Tak więc liczba zwiedzających zbiory naszego Muzeum na wszystkich wystawach — stałych, czasowych i ruchomych — wyniosła w **drugim półroczu 1971 r. ogółem 18.397 osób**. Na tę cyfrę składają się: **zwiedzający w samym gmachu Muzeum — 15.927 osób** (w tym 330 wycieczek z 9.388 uczestnikami) oraz **zwiedzający wystawy poza stałym terenem ekspozycyjnym — 2.470 osób**.

Całoroczne frekwencja zwiedzających zbiory grudziądzkiego Muzeum w roku 1971 zamyka się liczbą **44.163 osób**, w tym: w gmachu Muzeum 25.843 osoby (w tym 600 wycieczek z 15.939 uczestnikami), poza Muzeum (na wystawach ruchomych) — 18.320 osób.

◀ W drugim kwartale br. kontynuowano w naszym Muzeum cykl prelekcji pt. „Kultura artystyczna epoki Kopernika”, urozmaicony przezroczami, a opracowany przez mgra Jerzego Frycza (patrz „Informator” nr 1/91, sty-czeń—marzec 1972). Kolejno odbyły się następujące wykłady:

13 kwietnia br. — „Grudziądz w roku 1522”

11 maja br. — „Domy i wnętrza mieszczkańskie epoki Kopernika”

8 czerwca br. — „Portrety Kopernika i osób z jego otoczenia”.

Ogólna frekwencja na trzech wykładach wyniosła łącznie 116 osób.

◀ W wyniku współpracy Polskiego Towarzystwa Archeologicznego — Oddział w Grudziądzu — z naszym Muzeum odbyło się w dniu 18 kwietnia br. spotkanie członków Towarzystwa i miłośników archeologii z profesorem dr. Kazimierzem Żurowskim, kierownikiem Katedry Archeologii UMK w Toruniu. Na spotkaniu tym, zorganizowanym w sali archeologicznej grudziądzkiego Muzeum, prof. dr K. Żurowski wygłosił prelekcję pt. „Problematyka badań nad początkami miast Ziemi Chełmińskiej”. Wzbudziła ona szczególne zainteresowanie w związku z rozpoczynającymi się pracami sondażowo-wiertniczymi na terenie grudziądzkiej „starówki”, mającymi pomóc w zlokalizowaniu najstarszych śladów osadnictwa słowiańskiego, poprzedzającego powstanie miasta.

◀ Dział Archeologii naszego Muzeum wspólnie z Katedrą Archeologii UMK w Toruniu — poza nadzorowaniem prac sondażowo-wiertniczych na terenie

Intarsjowany sekretarzyk z XIX wieku (z nowych nabytków grudziądzkiego Muzeum)

wspomnianej grudziądzkiej „starówki” — prowadził w II kwartale br. badania weryfikacyjno-sondażowe wokół zamku krzyżackiego w Rogóźnie oraz rozpoczął systematyczne prace wykopaliskowe na grodzisku w Słupskim Młynie, pow. Grudziądz. Wyniki tych badań zostaną opublikowane w jednym z kolejnych numerów „Informatora”.

◀ W dniu 30 kwietnia br. została zamknięta wystawa pt. „Monety epoki Kopernika”, zorganizowana ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Toruniu. W okresie jej eksponowania (20.III.—30.IV.1972 r.) zwiedziło ją ogółem 2.269 osób, w tym 55 wycieczek z 1.397 uczestnikami.

Wnętrze naszego Muzeum z wystawą ceramiki i rzeźby

◀ Zamkniętą w dniu 28 maja br. wystawę pt. „Pomorski szlak Kopernika — grafika Cecylii Wiśniewskiej i rzeźba Hanny Brzuszkiewicz” zwiedziło w okresie od 15 marca do 28 maja br. ogółem 3.969 osób, w tym 102 wycieczki z 2.534 uczestnikami.

◀ Z okazji dorocznych „Dni Oświaty, Książki i Prasy” grudzieńskie Muzeum przygotowało dwie imprezy: koncert w wykonaniu zespołu i solistów Filharmonii Pomorskiej im. I. Paderewskiego w Bydgoszczy z udziałem aktorów teatrów bydgoskich oraz — wspólnie z Miejską Biblioteką Publiczną i Domem Książki — wystawę pt. „Książki o sztuce — malarstwo, rzeźba, grafika — w wydawnictwach Polski Ludowej”. Koncert, w którym wystąpili: Capella Bydgostiensis i solista Piotr Gasda (baryton) pod batutą Włodzimierza Szymańskiego, odbył się w Muzeum dnia 10 maja br. W programie imprezy znalazły się utwory dawnych mistrzów wykonane przez zespół madrygalistów i orkiestrę kameralną oraz recytacje poezji polskiej w wykonaniu Iwony Jankowskiej i Czesława Stopki. Koncert spotkał się z gorącym aplauzem licznie zgromadzonych słuchaczy (110 osób).

artystycznej wrocławskich artystów plastyków

Druga z imprez — wystawa książek o sztuce — została przygotowana przez trzy wymienione wyżej instytucje na okres od 18 maja do 4 czerwca br. Zgromadzono na niej — ze zbiorów Biblioteki, Muzeum i Domu Książki — ogółem 160 pozycji z zakresu malarstwa, grafiki i rzeźby, opublikowanych przez różne wydawnictwa polskie w okresie powojennym. Ekspozycję urozmaicono współczesnymi obrazami i rzeźbami artystów naszego województwa. Uroczystość jej otwarcia odbyła się w dniu 18 maja br. Przybyli na nią przedstawiciele władz miejskich, powiatowych, instytucji kulturalnych, towarzystw naukowych i liczni mieszkańcy naszego miasta. Zebranych powitała mgr Jadwiga Drozdowska, prowadząca Dział Sztuki Muzeum, a następnie zabrała głos p. Helena Minkiewicz, kierowniczka Biblioteki Miejskiej, współorganizatorka imprezy, która omówiła ekspozycję i dokonała jej otwarcia. Wystawa spotkała się z dużym zainteresowaniem, zarówno obecnych na otwarciu jak i późniejszych zwiedzających. W okresie jej trwania — przez 14 dni wystawowych — ekspozycję zwiedziły 604 osoby, w tym 18 wycieczek z 373 uczestnikami.

◀ Kolejną wystawą czasową naszego Muzeum jest „Ceramika i rzeźba artystyczna Elżbiety Piwek-Białoborskiej, Aleksandry Domanowskiej, Antoniego Bisagi i Wita Płażewskiego”, sprowadzona z Muzeum Kujawskiego we Włocławku. Uroczystość jej otwarcia, która zgromadziła przedstawicieli władz miasta i powiatu oraz mieszkańców Grudziądza, odbyła się w dniu 9 czerwca br. Wszystkich zgromadzonych powitał kierownik Muzeum mgr Jerzy Feldman, a po ekspozycji oprowadzała mgr Jadwiga Drozdowska. Zaprezentowane prace włocławskich rzeźbiarzy wzbudziły żywe zainteresowanie i podziw zwiedzających. Wystawa będzie czynna do końca sierpnia br.

Awers i rewers medalu M. Kopernika wg projektu Edwarda Gorola

◀ Muzeum w Grudziądzu zostało uhonorowane przez Miejski i Powiatowy Społeczny Komitet Obchodów Kopernikowskich medalem Mikołaja Kopernika wraz z dyplomem za udział w ogólnomiejskich uroczystościach związanych z 450-leciem pobytu wielkiego uczonego w Grudziądzu. Medal — wybity z inicjatywy Oddziału KPTK w Grudziądzu według projektu artysty-medialiera Edwarda Gorola — przedstawia na awersie głowę M. Kopernika z napisem w otoku „Mikołaj Kopernik 1473—1543”, a na rewersie rozrzucone monety z okresu Jagiellonów, na nich napis „De aestimatione monetae” i w otoku „Sejmik Generalny w Grudziądzu 21.III.1522”. Medal, o średnicy 70 mm, został wybity przez Mennicę Państwową w Warszawie w dwóch wersjach — brązowej oksydowanej (w nakładzie 300 egz.) i srebrzonej oksydowanej.

(bos.)

N · O · W · E D · A · R · Y

W ciągu II półrocza 1971 oraz I półrocza 1972 Muzeum w Grudziądzu uzyskało bezpłatnie wiele eksponatów od wymienionych niżej Osób i Instytucji, którym składamy tą drogą wyrazy serdecznej wdzięczności:

- p. **Waldemarowi Rujnarowi z Grudziądza** — za neolityczny toporek kamienny.
- p. **Adamowi Wolnikowskiemu z Grudziądza** — za zabytkowe przedmioty codziennego użytku (wafelnicę, przyrząd do nabijania korków, młynek do palenia kawy, maszynkę do lodów z 1920 r. i froterkę z 1915 r.).
- p. **Marii Daniel z Grudziądza** — za nóż do obcinania liści buraków, uchwyt do skrzyń (kowskiej roboty) i żelazko na węgiel drzewny.
- p. **Franciszkowi Sroce z Kłódki**, pow. Grudziądz — za szczotkę do czesania lnu i wrzeciono.
- p. **Mirosławowi Kowalkowskiemu z Grudziądza** — za topór ciesielski (wyrób kowalski z 1890 r.).
- p. **Andrzejowi Seigaczowi z Grudziądza** — za „psa” do zdejmowania butów.
- p. **Waldemarowi Szczerbetce z Dragacza**, pow. Świecie n. Wisłą — za cierlicę i miedlicę do lnu.
- p. **Romanowi Wilamowskiemu z Grudziądza** — za cztery żelazka różnego typu.
- p. **A. Musze z Lisewa**, pow. Chełmno — za drewnianą foremkę do masła i widełki do kopania buraków.
- pp. **Henryce i Romanowi Blockom z Grudziądza** — za dwa kieliszki z alabastru, naczynie liturgiczne i torebkę balową ze srebrnego drutu.
- p. **Adamowi Chojnackiemu z Grudziądza** — za 17 banknotów.
- uczniowi **Stanisławowi Szczepańskiemu** ze Szkoły Podstawowej nr 6 w Grudziądzu — za hełm niemiecki i żelazko.
- uczniowi **Januszowi Sarneckiemu** ze Szkoły Podstawowej nr 6 w Grudziądzu — za żelazko na węgiel.
- uczniowi **Grzegorzowi Dudzińskiemu** ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Grudziądzu — za dwa banknoty (100-złotowe) z roku 1940.
- p. **Grzegorzowi Pająkowskiemu z Unisławia**, pow. Chełmno — za nożyk (bez oprawy) z XVI wieku.

Szafa sieniowa typu gdańskiego przekazana Muzeum przez Dyрекcję Fabryki Narzędzi Rolniczych „Unia” w Grudziądzu

p. **Piotrowi Adamskiemu z Grudziądza** — za monetę srebrną (2 marki) z 1937.

uczniom **Osińskiemu i Cichorackiemu** ze Szkoły Podstawowej nr 7 w Grudziądzu — za rusznicę przeciwpancerną z II wojny światowej.

uczniowi **Ryszardowi Pokorze** ze Szkoły Podstawowej nr 6 w Grudziądzu — za odznakę Ligi Przyjaciół Żołnierza z okresu międzywojennego.

p. **Pawłowi Skrzypikowi z Grudziądza** — za medal niemiecki z 1939 r.

p. **Zenonowi Ostrowskiemu z Grudziądza** — za emblemat niemiecki.

Dyrekcji I Liceum Ogólnokształcącego im. Bolesława Chrobrego w Grudziądzu — za medal „Summa cum laude” (srebrzony, oksydowany), wybity z inicjatywy dra Stanisława Myśliborskiego-Wołowskiego, dyrektora Liceum, dla prymusów kończących tę Szkołę. Pierwsze medale zostały wręczone tegorocznym prymusom-abiturientom.

Dyrekcji Fabryki Narzędzi Rolniczych „Unia” w Grudziądzu — za szafkę sieniową typu gdańskiego z przełomu XVIII/XIX wieku, pochodzącą z dawnego wyposażenia gabinetu Dyrekcji.

(J. D.)

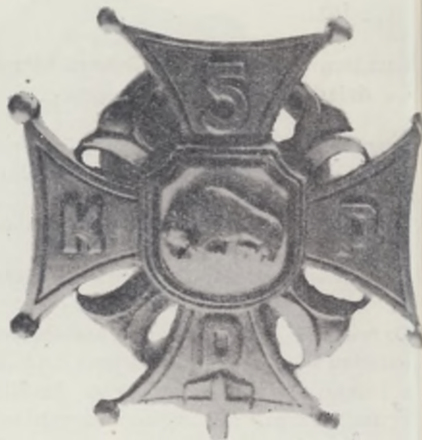
N · O · W · E N · A · B · Y · T · K · I

W drugim półroczu 1971 oraz w pierwszym półroczu 1972 zakupiono eksponaty do działów historycznego oraz sztuki, poszerzając w ten sposób zbiory muzealne o ponad 70 pozycji. Dla działu historycznego nabyto wiele eksponatów numizmatycznych i militariów. Z numizmatów uzyskano m.in. odznakę oficerską KOP, odznakę 5 Kresowej Dywizji Piechoty, odznaki 11 i 64 Puł-

ku Piechoty (ogółem 29 medali i odznak), z monet zakupiono ogółem 27 pozycji, w tym talar belgijski z 1679 r. oraz monety polskie z okresu międzywojennego. Dział militariów został powiększony m.in. o pałasz pruski z pochwą, oficerski kordzik niemiecki z pochwą (II wojna światowa), szablę polską paradną. Poszerzono także zbiory związane z historią najnowszą poprzez naby-

cie pasiaka więźnia oświęcimskiego, plecaka wojskowego z II wojny światowej oraz innych elementów umundurowania żołnierzy polskich w okresie II wojny światowej na różnych frontach.

W dziale sztuki powiększone zostały zbiory rzemiosła artystycznego o nożyce do obcinania knotów z 1634 r., skrzynkę cechową z XVIII wieku, intarsjowany sekretarzyk z XIX w. oraz zbiory Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego —

Odnaka 5 Kresowej Dywizji Piechoty

Odnaka „Gwiazda Italii” za wojnę we Włoszech, II wojna światowa

o prace współczesnych malarzy naszego województwa, zakupione dla grudziądzkiego Muzeum przez Ministerstwo Kultury i Sztuki.

Biblioteka grudziądzkiego Muzeum powiększyła swoje zbiory — w omawianym okresie — o ponad 300 pozycji, wśród których znajdują się zarówno zakupy własne jak wydawnictwa nadesłane w ramach wymiany publikacji.

(kor.)

WYDAWNICTWA NADE- SŁANE

Andrusikiewicz J., Błachnio J. — Grudziądz i okolice, Warszawa 1954 (nadesłał mgr J. Andrusikiewicz z Krakowa — autor).

Baran M. — „Harmonia” Wejherowo. Zarys działalności w latach 1920—1970, Wejherowo 1970 (nadesłało Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie).

Bochnig St. — Grudziądz. Przewodnik kartkowy z planem i kroniką miasta; Grudziądz, b. r. (nadesłał mgr J. Andrusikiewicz).

Dutkiewicz M. — Informator Muzeum Ziemi Prudnickiej, Prudnik 1971 (nadesłało Muzeum Ziemi Prudnickiej w Prudniku).

25 lat Muzeum Śląska Opolskiego (6 folderów pod wspólną opaską), Opole 1971 (nadesłało Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu).

*Rzeczpospolita Polska — „Srebrny Krzyż Zasługi”;
Odznaka „II Korpus Polski” (z nowych nabytków Muzeum),*

Fudalej A. — Muzeum w Nowej Soli. Informator 1971, Zielona Góra 1971 (nadesłało Muzeum w Nowej Soli).

Informator działalności oświatowej muzeów województwa rzeszowskiego na rok 1972, Rzeszów 1972 (nadesłało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Informator społecznych opiekunów zabytków, Bydgoszcz 1970 (nadesłał Wojewódzki Konserwator Zabytków w Bydgoszczy).

Jacher-Tyszkowa A. — Polska grafika ludowa, katalog wystawy, Kraków 1970 (nadesłało Muzeum Etnograficzne w Krakowie).

Jasny M. — Winorośl na znaczkach pocztowych, Zielona Góra 1965 (nadesłało Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze).

Karczmarszewski A. — Izby pamiątek województwa rzeszowskiego — informator, Rzeszów 1971 (nadesłało Muzeum Okręgowe w Rzeszowie).

Kirstein Wł., Roppel L. — Pieśni z Kaszub, Gdańsk 1958 (nadesłało Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie).

Kołodziejska B. — Rybołówstwo ludowe, Zielona Góra 1965 (nadesłało Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze).

Kołodziejska B. — Ubiór ludowy w zbiorach Muzeum Ziemi Lubuskiej w Zielonej Górze, Zielona Góra 1967 (nadesłało j. w.).

Kołodziejska B. — Uprawa i obróbka lnu, Zielona Góra 1965 (nadesłało j. w.).

Kołodziejski A., Muszyński J. — Zabytki pomnikami polskości — katalog wystawy, Zielona Góra 1967 (nadesłało j. w.).

Kres Bogdan — Dział winiarski Muzeum Ziemi Lubuskiej, Zielona Góra 1966 (nadesłało j. w.).

Labuda A. — Guczow Mack godo. Kąsk do smjechu. Pjerwszech pól kope godk, Gdańsk-Wejherowo 1971 (nadesłało Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie).

Lęga Wł. — Grudziądz, Warszawa, b. r. (nadesłał mgr J. Andrusikiewicz).

Malicki L. — Pożywienie rybne Kaszubów wdzydzkich, Gdańsk 1972 (nadesłało Muzeum Pomorskie w Gdańsku).

Mamuszka Fr. — Wejherowo i ziemia wejherowska, Gdańsk 1969 (nadesłało Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie).

Mazaraki I. — Zapaska ludowa regionu chrzanowskiego, Chrzanów 1971 (nadesłało Muzeum w Chrzanowie).

Muzeum Stefana Żeromskiego w Nałęczowie, Lublin 1970 (nadesłało Muzeum S. Żeromskiego w Nałęczowie).

Muzea w województwie zielonogórskim, Zielona Góra 1966 (nadesłało Muzeum Okręgowe w Zielonej Górze).

Nabytki 1970 — katalog wystawy, Olsztyn 1971 (nadesłało Muzeum Mazurskie w Olsztynie).

Nowak U. — Historia transportu wiejskiego. Ekspozycja stała, Szreniawa 1971 (nadesłało Muzeum Rolnictwa w Szreniawie).

Scena Polska TD 1951—1971, Czeski Cieszyn 1971 (nadesłało Kujawsko-Pomorskie Towarzystwo Kulturalne w Bydgoszczy).

Sierpecka rzeźba ludowa, Sierpc 1971 (nadesłało Muzeum Etnograficzne w Sierpcu).

Krystyna Szalewska — Zaćmienie; olej (z nowych nabytków Galerii Współczesnego Malarstwa Pomorskiego)

Sztuka ludowa ziemi puckiej i wejherowskiej, Puck — Wejherowo 1971 (nadesłało Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie).

Turczak Ł. — III ogólnopolski przegląd plakatu muzealnego i ochrony zabytków, Przemyśl 1971 (nadesłało Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyślu).

Waligóra E. — Andrzej Wawrzyniak — polski kolekcjoner sztuki indonezyjskiej, Kraków 1971 (nadesłało Muzeum Etnograficzne w Krakowie).

Włodzimierz Buczek — 20 pejzaży; składanka, Sopot 1971 (nadesłało Biuro Wystaw Artystycznych w Sopocie).

Współczesna sztuka ludowa w województwie bydgoskim, Bydgoszcz 1971 (nadesłało KPTK w Bydgoszczy).

Wystawa malarstwa, rzeźby i medali Teodory Dąbrowskiej w 50-lecie pracy twórczej; katalog, Warszawa 1971 (nadesłało Centralne Biuro Wystaw Artystycznych w Warszawie).

Wystawa prac artystów z Niemieckiej Republiki Federalnej: Thomas Lenk, Heinz Mack, Georg Karl Pfahler, Günther Uecker; katalog wystawy, Warszawa 1971 (nadesłało CBWA w Warszawie).

Wystawy jubileuszowe 150-lecia Akademii Sztuk Pięknych 1818—1968, Kraków 1969 (nadesłało Muzeum Narodowe w Krakowie).

Zabytki Warmii i Mazur, Poznań 1970 (nadesłało Muzeum Mazurskie w Olsztynie).

Zamek Kopernikowski w Olsztynie, Olsztyn 1971 (nadesłało j. w.).

Zamek w Krasieczynie, Przemyśl 1971 (nadesłało Muzeum Ziemi Przemyskiej w Przemyślu).

Zbigniew Zabrocki — wystawa rzeźby; składanka, Sopot 1971 (nadesłało BWA w Sopocie).

Zeszyt Muzeum, Gorzów Wielkopolski 1972 (nadesłało Muzeum w Gorzowie Wielkopolskim).

Zofia Artymowska — malarstwo; katalog wystawy, Warszawa 1971 (nadesłało CBWA w Warszawie).

(bos.)